

С Т А Н О В И Щ Е

ОТНОСНО: Материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност «доцент» в СУ „Св. Климент Охридски“ по професионално направление: 3.6. Право, научна специалност «гражданско-процесуално право».

от

**проф. д-р Силви Василев Чернев,
професор по гражданско-процесуално право в ЦЮН на Бургаски
свободен университет и ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски**

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

1. Информация за конкурса

Настоящото становище е изготвено с оглед провеждане на конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.6. „Право” (Гражданско-процесуално право). Конкурсът е обявен в ДВ, бр. 32 от 09.04.2024 г., а решението за провеждането му е взето с решение по т. 4 от Протокол № 9 на Академичния съвет на СУ „Св. Климент Охридски“ от 27.03.2024 г.

Включен съм в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед № РД - 38-259/29.05.2024 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

2. Кратка информация за участниците в конкурса

В обявения конкурс като единствен кандидат участва гл. ас. д-р Ивайло Кръстев Костов – преподавател по гражданско-процесуално право в СУ „Св. Климент Охридски“.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

3.1. Представеният от гл. ас. д-р Ивайло Кръстев Костов комплект материали е в съответствие с изискванията на съответните текстове от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ (ППЗРАДРБ) и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ (ПУРПНСЗАД в СУ „Св. Климент Охридски”), приет с решение на Академичния съвет на 31 октомври 2018 г., изменен и допълнен неколкократно – последно с решение на АС с протокол от 28.06.2023 г.

3.2. Кандидатът е доктор по право от 2017 г. след успешна защита на дисертационен труд за придобиване на образователната и научната степен „доктор“ по професионално направление 3.6. „Право“

(Граждански процес) на тема: „Преклузията за възражения на ответника в общия исков процес“ (повече от седем години преди участието му в настоящия конкурс);

Работи в СУ като асистент (главен асистент) по гражданско-процесуално право от 2010 г. От 2015 г. чете отделни лекции в дисциплините „Гражданско процесуално право“ и „Гражданско изпълнително производство“. От 2020 г. води курса по „Защита по граждански дела в държавите от ЕС“ на студентите в специалност „Международни отношения“ в ЮФ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

В периода 2003 г. – 2006 г. работи като юрисконсулт в Агенцията за следприватизационен контрол и „Софийска вода“ АД. От януари 2007 г. е вписан като адвокат в Софийската адвокатска колегия. Работил е по различни законодателни проекти. Арбитър в Арбитражния съд при Българския футболен съюз (от 2009 г.) и в Арбитражния съд при Българската търговско-промишлена палата (от 2020 г.). От май 2020 г. е член на Управителния съвет на Фондация „Български адвокати за правата на човека“. От 2015 г. е лектор в Центъра за обучение на адвокати „Кръстю Цончев“. а от 2019 г. е член на редакционната колегия на списание „Съвременно право“.

Кандидатът има многобройни участия в работа по законодателни промени; обучителни програми на юристи и др. Изготвил е (участвал е при изготвянето) на голям брой становища по конституционни и тълкувателни дела на ВКС.

Представил е публикуван монографичен труд „Изменение на иска“, изд. Enthusiast, 2023 г.; 6 студии и статии.

В същия период е публикувал и монография, основана на дисертационния му труд.

Процедурата е започната на основание съответните текстове от посочените по-горе нормативни актове (т. 3.1., включително вътрешните актове на СУ „Св. Климент Охридски“).

Представените документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и ПУРПНСЗАД в СУ „Св. Климент Охридски.

Процедурата е коректно спазена.

4. Обща характеристика на представения хабилитационен труд

4.1. Представеният научен труд „Изменение на иска“ е в обем на 284 страници. Съдържа Увод, четири глави и Заключение.

Авторът се обръща към основен институт на гражданско-процесуалното право, който до този момент е разработван като цяло в отделни студии или статии; в подобен формат са разработвани и негови отделни елементи. Най-сетне, част от съдържанието на всички учебници е посветено на изменението на иска. В хода на многогодишната ми работа по прилагане на този институт в практиката (юрисконсулт, адвокат, арбитър) винаги съм изпитвал смущение от подхода на разглеждане на въпросите на изменението на иска – нахвърляне на няколко различни хипотези с елементарно поясняване на съдържанието им – без опити да се открие същността на това процесуално явление посредством обясняването му с цялостния контекст и същността на дадена система на процесуално право и по този начин да се създаде възможност за ориентиране в по-сложни реални хипотези (изключвам най-старите по време разработки на проф. Силяновски).

При преценката на труда не следва да се изпуска от внимание фактът, че институтът „изменение на иска“ е органически свързан с

основополагащи понятия - „предмет на делото“, „предмет на иска“¹, които, макар на пръв поглед да са изяснени в нашата теория и практика, непрестанно пораждат проблеми.

4.2. В Увода се разглежда третирането на темата в съществуващата българска литература. Авторът се позовава и на непубликуван дисертационен труд на Борис Кацаров от 1970 г.²

4.3. Първата глава е озаглавена „Обща характеристика на изменението на иска като процесуален институт“ (стр. 13 – 90 стр.)

Изложението започва с обзор на развитието на института в българското законодателство и съответното му отразяване в литературата; същевременно авторът прави и кратък сравнително-правен преглед и преглед на релевантна съдебна практика.

По-нататък авторът предлага понятие за изменението на иска. По необходимост той се обръща и към разкриване съдържанието на понятията основание на иска (спирайки се на проблемите, свързани с основанието на отрицателните установителни искове и на исковете за установяване на факти), петитум. Така също разглежда значението на страните като друг определящ елемент и прави отграничение от други процесуални институти.

4.4. Заглавието на Втора глава е „Способи за изменение на иска“ (стр. 91 – 152).

Авторът последователно се спира на изменението на иска посредством изменение на основанието, засягащо спорния предмет; изменение на петитума; изменението във вида на търсената защита.

¹ Проблематика, по която ВКС преди десетина години се отказа да издава тълкувателно решение (ставаше дума за произнасяне по въпросите за определяне на спорното право и правната квалификация)

² За съжаление по времето на комунистическото управление на България беше възприето дисертационните трудове да не се публикуват (едва ли има разумно обяснение), но фактът е, че множество трудове от това време са останали непубликувани.

Главата завършва с разглеждане на възможностите за изменение на страните по делото.

4.5. В Глава Трета се разглеждат проявните форми на изменението на иска (стр. 153 – 219).

Последователно се разглеждат намаляването, увеличението на иска; замяната на спорния предмет; замяната на вида на търсената защита и най-сетне - замяната на ищеца или ответника.

4.6. Последната глава (Четвърта) е посветена на съдопроизводствените характеристики на института на изменението на иска (стр. 220 – 271 стр.).

Главата съдържа няколко параграфа: първият е посветен на значението на диспозитивното начало и равенството на страните при уредбата на изменението на иска.

Следващият параграф съдържа описание на условията за допустимост – искане от страна на ищеца, уместност на допускането с оглед на защитата на ответника. Внимание е посветено на забраната за едновременно изменение на основанието и петутима и на интереса от изменението. Следва описание на правно-техническите изисквания към евентуалното искане за изменение (форма, срокове, такси и т.н.). Отделно се разглежда и самото произнасяне на съда по направеното искане.

Няколко последващи параграфа са посветени на спецификата на изменението на иска в особените искови производства и на изменението след задължителна административна процедура.

Последният параграф е посветен на уредбата на изменението на иска в арбитражния процес.

4.7. Работата завършва с кратко заключение (272 – 274 стр.), в което са обобщени разсъжденията на автора за разгледания институт в светлината на цялостната уредба на гражданско-процесуалното право,

съдържаща се в приетия през 2007 г. Граждански-процесуален кодекс (в сила от 01.03.2008 г.).

4.8. Към работата освен традиционно прилагания списък на използваните съкращения и списък на използваната литература (на български и чужди езици) са дадени обяснения за начините на цитирането и позоваването на използваната съдебна практика. Особено полезен за евентуалния читател е приложеният в края на книгата предметен индекс.

5. Положителни страни на обсъждания труд

5.1. Представеният монографичен труд е посветен на процесуален институт с много широко практическо приложение. Авторът предлага цялостен, разумен и съвременен прочит на уредба, която в течение на много години (а така също и в рамките на поне три съдопроизводствени закона) е претърпяла минимално развитие. Макар да е възможно да изброим не малък брой съчинения, посветени на изменението на иска (изцяло или на отделни негови аспекти), струва ми се, че в преобладаващия брой случаи³ са разглеждани правно-техническите аспекти и не се е стигнало до значителна дълбочина и осмисляне на проблематиката в контекста на теоретичните разбирания за гражданско-процесуалното право.

Без да застъпва радикално нови становища, авторът задълбочено, последователно и всеобхватно изследва целия институт и отделните му аспекти и ги поставя в широка теоретична рамка.

5.2. Изложението разкрива обширни и сериозно осмислени познания в областта на гражданско-процесуалното право и на другите

³ Вниманието заслужава студията на проф. Силяновски от 30-те години на предходния век. Не ми е достъпно съчинението на Борис Кацаров.

правни клонове, до които се е допряло (включително в международно-правен план).

5.3. Научният апарат е значителен (73 заглавия, от които 64 на български език и 9 на чужди езици).

5.4. Умерено и без ненужно търсене на обем е представена релевантната съдебна практика, която е добросъвестно, разумно и критично обсъдена.

5.5. Както беше отбелязано, от особена полезност е приложеният предметен указател.

5.6. Приносни моменти:

5.6.1. Като принос следва да се отчете цялостната и всестранна разработка на материята на изменението на иска при действащата правна уредба. Освен висока теоретична стойност съчинението има несъмнена полезност за практиката по прилагането на института.

5.6.2. Приносно значение има предложената обосновка на становището, че действащата уредба не може да се използва за допускане въвеждането на ново спорно право.

5.6.3. Приносен момент е и изясняването на положението, че при изменение на иска не се изисква специално десезиране от съда по отношение на първоначално предявения иск.

5.6.4. Напълно приемливо е становището на автора, че в случаите на замяна на вида на търсената защита ищецът следва да обоснове (а може би и да докаже) правния си интерес от подобно действие.

5.6.5. Новост е и очертаването на характеристиките на съгласието на страните като елемент от фактическия състав на допускане на изменението на иска.

5.6.6. Сериозен научен и още повече научно-практически принос представлява изследването на актовете, с които съдът допуска или

отказва да допусне изменение на иска и евентуалната защита срещу такива актове⁴.

5.6.7. Приносни са и изложените от автора становища във връзка с изменението на иска при особените искиви производства, и особено – в арбитражния процес.

6. Някои препоръки към работата

6.1. Избраният от автора консервативен подход при разглеждането на проблематиката е оставил настрана болните въпроси, свързани с практическото определяне на предмета на иска, което неминуемо се отразява и на изменението на иска. Господстващото в теорията и практиката становище е, че това определяне на предмета на иска може да стане само въз основа на твърдените от ищеца житейски факти и петитума. В практиката непрестанно се натъкваме на посочване на определени житейски факти, които ищците по удобен за тях начин натъкмяват към нормативно уредените факти. Често се случва едни и същи житейски факти да се пригаждат към нормативния състав на повече от едно право (при което страните, поради несигурността си относно това, какво ще се възприеме от съда, прибегват до евентуално съединяване на различни искиве (като на практика става дума само за един, а не за конкуриращи се искиве)).

6.2. Авторът е приел, че съществуващата правна уредба може да се използва и в контекста на новата философия на ГПК от 2008 г., което естествено води до липса на сериозни предложения за усъвършенстването ѝ.

7. Други обстоятелства

⁴ За съжаление форматът на настоящото становище не позволява по-широко представяне на приносните моменти.

7.1. Впечатляваща е цялостната научно-преподавателска дейност на гл. ас. д-р Ивайло Костов. Не по-малко впечатляваща е и неговата дейност по обучение на юристи, участието му в работа по законодателни проекти и изготвяне на становища по конституционни и тълкувателни дела на ВКС. Следва да се отбележи, че освен научно-преподавателска и свързани с нея дейности, кандидатът има сериозна изява в практическа работа като юрисконсулт, адвокат и арбитър.

7.2. Представените допълнително статии са посветени на значими правни проблеми и изложеното в тях е напълно приемливо. Особено похвални са становищата относно абсолютно неприемливото тълкувателно решение във връзка с оспорване истинността на документ (съответно използването на иск по чл. 124, ал. 4 от действащия ГПК), а така също и двете работи, свързани с условията за допустимост на касационното производство при действие на селективното начало.

8. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изложеното води до единствения извод, че цялостната характеристика на кандидата за заемане на академичната длъжност доцент по гражданско-процесуално право напълно отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ, на Правилника за прилагането на този закон и на специалните изисквания на ПУРПНСЗАД в СУ „Св. Климент Охридски” (а според мен - в редица случаи надхвърля тези изисквания).

Хабилитационният труд заслужава много висока оценка (която беше направена по-горе при обсъждането му) и несъмнено демонстрира, че гл. ас. д-р Ивайло Кръстев Костов е напълно изграден учен и много опитен преподавател, отличен юрист.

Всичко това ми дава основание да дам висока положителна оценка на качествата на кандидата и да предложа на уважаемото Научното

жури да вземе решение, с което да препоръча на компетентния научен орган да вземе решение за заемането от гл. ас. Ивайло Кръстев Костов на академичната длъжност «доцент» в СУ „Св. Климент Охридски“ в професионално направление: 3.6. Право, научна специалност „Граждански процес“ към Катедрата по гражданско-правни науки към Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

02.08.2024 г.

**Изготвил становището:
проф. д-р Силви Чернев**